

Ticket to ride – brukerbetaling

Haaken Christensen, Innovasjon Norge

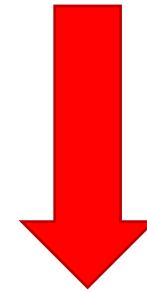
Olve Norderhaug, Trysil Bike Arena

Bakgrunn

Mange reisemål opplever økt turisme
Naturbasert reiseliv i sterk vekst
Friluftsliv og aktiviteter i naturen øker
Nye aktiviteter, nytt utstyr

Økt trykk på infrastruktur, mangelfull infrastruktur,
slitasje, mange på samme sted til samme tid,
ulykker, utfordrende for både turister
og lokalbefolkning

Gode muligheter for finansiering av tiltak,
men hva med drift og vedlikehold?
Hvem skal betale?

Behov for bedre infrastruktur,
tilrettelegging, parkering, avfallshåndtering,
sanitærforhold, skilting, merking,
bærekraftige stier som tåler økt trafikk, stivakter,
helsetjenester, **Fellesgoder**

Fellesgoder og finansiering av disse

Fem tiltak som bidrar til å redusere utfordringene ved overforbruk av fellesgoder på et reisemål:

- Reguleringer, der man gjennom lovverket forbyr eller begrenser en aktivitet
- Frivillig innsats, ved at ideelle organisasjoner bidrar til etablering, drift eller vedlikehold av fellesgoder (skilting/merking, søppelplukking, rydding, redningspatruljer etc.).
- Offentlig finansiering av infrastruktur og tjenester
- Pålagt brukerbetaling i form av avgifter ifm. bruk av parkeringsplasser, vei, toaletter og havnefasiliteter
- Frivillig påslagsordning, der brukere av et fellesgode bes om å betale et frivillig bidrag. Dette kan også omfatte næringsaktører, hvis kunder har glede av fellesgodet. Tvungne bidrag er ikke mulig innenfor dagens regelverk.

De vanligste fellesgodene som det kan tas brukerbetaling for:

- Adgang til opparbeidet friluftsområde (regulert av Friluftsløven §14)
- Bompenger for motorisert ferdsel på privat vei (regulert av Veitrafikkloven §56)
- Parkering i tilknytning til offentlig eller privat vei (regulert av Parkeringsforskriften)
- Bruk av infrastruktur spesielt tilpasset passasjerer i havn (regulert av Havne- og farvannsloven)

Samtlige tiltak forutsetter samarbeid med grunneier og krever kommunalt vedtak, der omfang av tiltakene og nivå på vederlaget må godkjennes.

Hvilke muligheter ligger i Friluftsløven §14?

§ 14 (Avgift for adgang til friluftsområde)

Ferdselsrett etter denne lov er ikke til hinder for at eier eller bruker etter løyve av kommunen kan kreve en rimelig avgift for adgangen til badestrand, teltplass eller annet opparbeidet friluftsområde, men avgiften må ikke stå i misforhold til de tiltak eier eller bruker har gjort på området til fordel for friluftsfolket. Det kan settes vilkår for slikt løyve.

Husk: Gratisprinsippet gjelder når man skal utøve en allemannsrett.

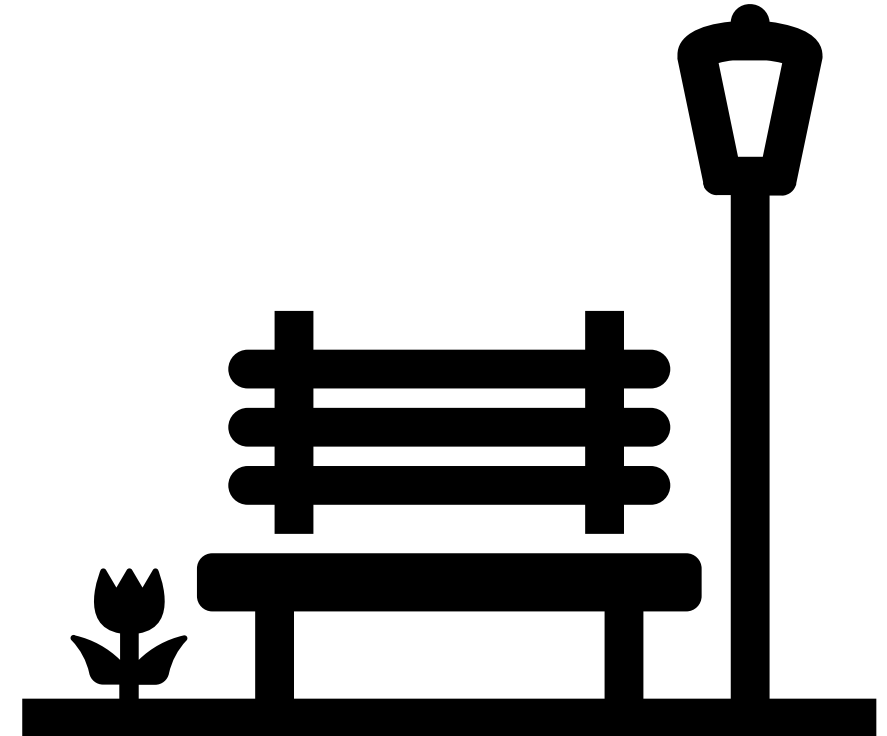
Det sentrale er at grunneier, tilrettelegger eller anleggseier **ikke på eget initiativ og uten myndighetenes medvirkning** kan kreve avgift for adgang til utmarksområde.

Eksempel: Om vilkår for løyve til å innkreve parkeringsavgift

I denne tolkningen legger vi til grunn at virkeområdet til frilufsloven § 14 omfatter parkeringsplasser som tjener som tilkomst til opparbeidet friluftslivsområder

Før kommunen kan fatte vedtak om løyve må 3 vilkår være oppfylt:

1. Det må foreligge et **friluftslivsområde**
2. Det må være **gjennomført en tilrettelegging** til fordel for friluftsfolket
3. Avgiften må være **rimelig og må ikke stå i misforhold** til de tiltak eier eller rettighetshaver har gjort på området til fordel for friluftsfolket

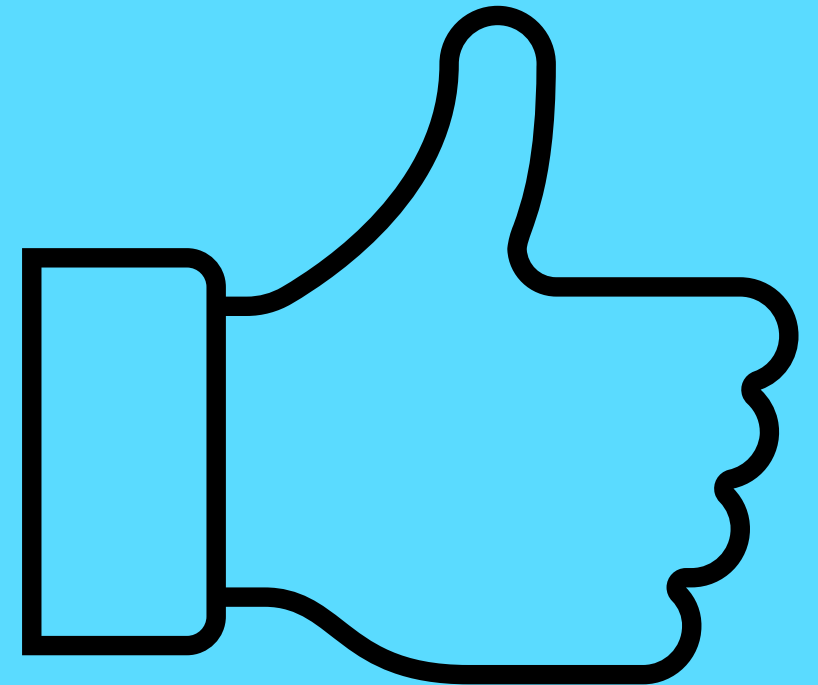

Hvilken type tilretteleggingstiltak kan parkeringsavgift brukes til etter § 14?

Eksempler på hva som kan være innenfor:

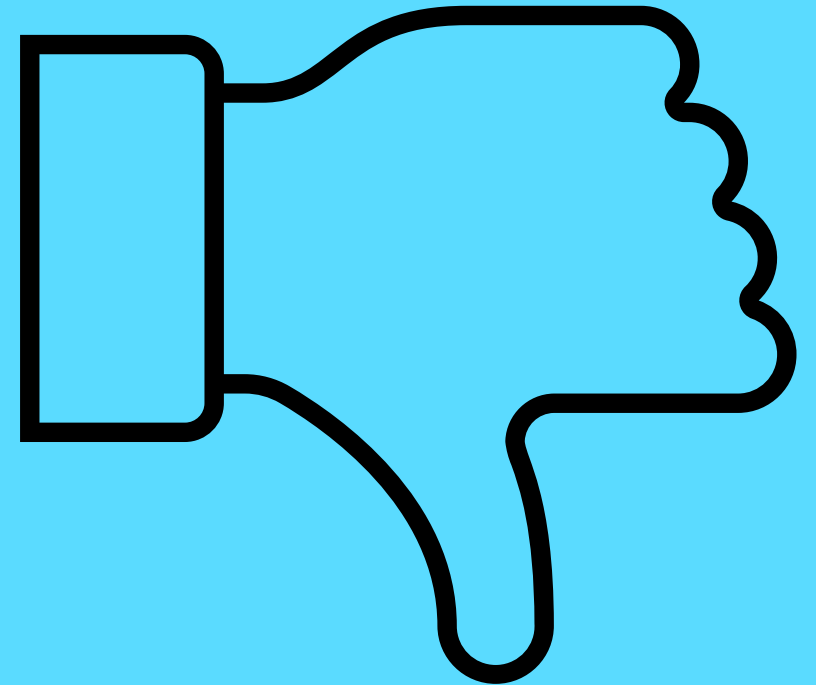
- asfaltering/grusing/brøyting og annen nødvendig vedlikehold av **selve parkeringsplassen**
- nødvendige utgifter knyttet til grunnerverv/rettighetserverv av parkeringsareal
- arbeidstid for opparbeiding utført av eier/rettighetshaver
- toalettanlegg tilknyttet eller **i nærheten av** parkeringsplassen
- kostnader knyttet til parkeringsvakter/-verter
- drift av garderober, toaletter og håndtering av søppel **tilknyttet eller i nærheten av** parkeringsplassen
- parkeringsvirksomheten som sådan, inkl administrasjon

Kommunen må vurdere hvilke tilretteleggingstiltak det kan tas avgift for, dvs hva faller innenfor bestemmelsens virkeområde, og hva som faller utenfor

Utenfor virkeområdet til friluftsløven § 14

- såkalte «løypepass», destinasjonsavgifter, og lignende avgifter som pålegger betaling for tilrettelegging knyttet opp mot adgangen til utøvelse av en allemannsrett
- oppkjøring av skiløyper og tilrettelegging med kunstsne og skiløyper, samt sykkelstier
- utgifter til grunnerverv/rettighetserverv av utmarksområde knyttet til anleggelse av stier, turvei, bruer, sherpatrapp, gjerder, klopper, nødbuer osv.
- kostnader knyttet til administrative oppgaver
- sti og vei, herunder bruer, sherpatrapp, gjerder, klopper, nødbuer o.l. på sti/vei
- stipatruljer og fjellvakter

Bomvegavgift etter veglova § 56

Veglova § 56:

- Med samtykke frå kommunen kan det krevjast bompengar for ferdsel på privat veg. Kommunen skal òg fastsette storleiken på avgifta og kan sette vilkår om bestemt bruk av avgiftsmidlane.
- - Vegloven § 56 gjelder bompenger utelukkende knyttet til bruk av private veier.
- - Det er krav om samtykke fra kommunen for å kunne kreve bompenger. Dette er fordi kommunen skal ha kontroll med at vegholder ikke «monopoliserer» veiadkomsten og krever en urealistisk høy avgift. Denne bestemmelsen har likevel ikke samme begrensning som i friluftsløven § 14.
- - En privat vei som er åpnet for allmennheten som en bompengervei er å karakterisere som «åpen for allmenn ferdsel». Det vil si at alle som betaler vederlaget som blir krevet skal ha rett til bruk av veien.

Regnskap:

Avgiftsnivået/-satsene skal være gjenstand for kontroll både etter friluftsløven § 14 og veglova § 56

Hva skjer rundt omkring?

- Regelverket er litt uklart, med ulike tolkninger og litt ulik praksis. Ingen fasit...mange løse tråder
- Trolltunga – fått status som Nasjonal Turiststi, deler adkomstavgift i to mellom parkeringsavgift og bompenger
- Nordkapp-saken er anket
- Norsk Offentlig Utredning - Vurdere rammer og regelverk
- Visit Sognefjord – prosjekt om fellesgoder

Tips: Sjekk kunnskapsgrunnlaget “Fellesgoder” I forarbeidet til Nasjonal Reiselivsstrategi på <https://business.visitnorway.com/no/strategi-for-norsk-reiseliv/>